

Pracovní list

Poslední

Vladimír Holan

Poslední list se třese na platanu,
neboť on dobře ví, že co je bez chvění, není pevné.
Třesu se, Bože můj, neboť tuším,
že brzy umřu a pevný měl bych být.
Z každého stromu spadne i ten nejposlednější list,
neboť on není bez důvěry k zemi.
Z každého člověka spadne i ta poslední přetvářka,
neboť prkno v marnici je docela prosté.
List nemusí tě, Bože, prosit o nic,
dal jsi mu růst a on to nepokazil.

Ale já...

Odpověz na otázky:

1. Jaké autorovy myšlenky nalezneš v básni?
2. Jaký charakter má báseň?
3. Co jsi pociťoval/a, když jsi četl/a báseň?
4. Ke komu se obrací lyrický subjekt? A proč?
5. Obracel/a jsi se někdy k bohu? A za jaké situace to bylo?
6. O co asi chce lyrický subjekt prosit Boha?
7. Najdeš v básni nějaké poučení pro život člověka?

Která z tvrzení jsou pravdivá? Napiš za každou větu *ano* či *ne*.

- A. Strom jsou „čistší“ než člověk.
- B. Člověk se nemusí bát smrti, protože žil poctivě.
- C. Člověk se obrací k Bohu v krizové situaci.
- D. Člověk ve svém konání nemyslí na budoucnost.
- E. Před smrtí zpytuje člověk své svědomí, ale strom nemusí.
- F. Člověk se bojí smrti, protože má černé svědomí.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

*Je takový osud,
že co je v něm bez chování, není pevné*

*Je taková láska,
že se ti nedostává světa, byť jenom pro krůček*

.....

*A je takové ticho, že je musíš vyslovit:
a to ty, právě ty!*

VLADIMÍR HOLAN: *Je...*

*Poslední list se třese na platanu,
neboť on dobře ví, že co je bez chování, není pevné.*

.....

*List nemusí tě, Bože, prosit o nic,
dal jsi mu růst a on to nepokazil.*

Ale já...

VLADIMÍR HOLAN: *POSLEDNÍ*

prof. F.
Vystup
na FF U
Teolog
a po ro
Papežs
v Římě
Do r. 1
psycho
v Praze
vysvěc
kněze a
v „pod
a bytov
k nejbli
kardiná
Nyní pů
sociolo
rektor u
Nejsv. S
České k
Je člen
a umění
společn

© TOMÁŠ HALÍK, 2002
COVER & TYPO © VLADIMÍR VÍMR, 2002
PHOTOGRAPHY © VIKTOR KRONBAUER, JOSEF PTAČEK, HANA RYSOVÁ, ZDENĚK THOMA, 2002
VSECHNA PRAVA VYHRAZENA

ISBN 80-7160-628-1

kontextu – a rozšířil se horizont toho, vůči čemu nedokážu být chladný a lhostejný.

Během těchto posledních let – v jednom podivuhodném ránu v poustevně buddhistického kláštera v Japonsku – jsem pochopil, že ono *místo* v „hraničním pásmu“ *několika duchovních světů* je místo, v němž jsem se neocitl náhodou. Schopnost vidět každou věc jakoby z několika úhlů zároveň, která mi často palčivě ztěžovala úkol zaujmout jednoznačná stanoviska, jsem pochopil a přijal jako dar a zároveň jako jisté poslání pro tuto dobu plnou paradoxů.

Několikrát se v posledních letech podivuhodně zachvělo mé srdce, můj vnitřní duchovní svět, mé kněžství. Ano, opakovaně jsem si musil přiznat, že „má víra se chvěje“ – abych si vzápětí uvědomil a zakusil, že „Bůh byl v tom chvění“. Nena- zval bych to, jak je dnes v módě, krizí. To, že naše srdce není neochvějné, znamená rovněž, že není z kamene; to, že naše víra (v nejširším možném smyslu tohoto slova) není neochvějná, může znamenat prostě to, že je živá.

Bojím se lidí s neochvějným přesvědčením, v náboženství, ve vědě i v politice. Mám opakovanou osobní zkušenost: lidé černobílého myšlení a „neochvějné“ víry (jedno, zda katolické, komunistické, či tržněekonomické) ze mě okamžitě instinktivně vycítí, že nepatřím k jejich krevní skupině, a začnou mne zpravidla živočišně nesnášet. Snahou vyvažovat jednostrannost, upozorňovat, že věci nejsou tak jednoduché a jasné, jak se na první pohled jeví, jsem si mezi určitým typem lidí trvale vzbuzoval nepřátele. Už jsem si zvykl, že lidem jedno- rozměrného myšlení, fundamentalistům všech odstínů, lidem se sklonem k fanatismu a sektářství nebudu po chuti, ať udě-

lám či řeknu cokoli. Asi je draždí všechno, co jim připomíná, že jejich zápas proti barevnosti a mnohoznačnosti života je marný. Ano, obávám se a stráním se „neochvějných“, protože z nich cítím chlad smrti a nepřátelství k životu, k jeho pohyblivosti, teple a rozmanitosti; vyhýbám se jim, protože prostě nevěřím deklarované pevnosti jejich víry. Nemohu si pomoci, za jejich úporností cítím křečovitě potlačované otázky a nezpracované problémy, nevyřešené vnitřní konflikty, kterým se marně snaží uniknout do bojů s „jinak smyšlejícími“.

Má víra není neochvějná, chvěje se stále: nikoliv však dvojakostí mého srdce nebo šimráním klasických pochybností novověké racionality. Chvěje se úctou před Tajemstvím, chvěje se studem před velkými slovy, bez nichž se zároveň nemohu obejít. Chvěje se nechutí k formalismu a chladně profesionálně lidí se zatatým srdcem a mozkiem, chvěje se strachem z nebezpečnosti „majitelů pravdy“. Chvěje se při pomýšlení na vlastní slabosti a nehodnost ve vztahu k tomu, čím jsem byl osloven a obdarován. Chvěje se prožitkem nekonečné propasti mezi nevýslovností a nezměrností Boží a úzkostí mého srdce a myslí a omezeností mých myšlenek i slov. Pochybnost, o níž budu v této knize opakovaně hovořit jako o „sestře víry“, na- prosto není – budiž to řečeno předem a jasně – „pochybností o Bohu“, o jeho „existenci“, dobrotě a ochotě se sdělovat a sdílet. Je to spíš vědomí problematickosti, nedostatečnosti, pod- míněnosti a ohraničenosti všeho lidského vnímání a vyjadřo- vání Skutečnosti, která nás radikálně přesahuje. Je to obava, abychom nepřehlédli onu propast, která nás dělí od skrytého Boha, abychom okouzlení vlastním omezeným náboženským chápáním si na jedné straně neudělali modlu z vlastního nábo-

ženství – karikaturu Boha – a na straně druhé pyšně neodsou-
dili nejrůznější cesty náboženského hledání těch druhých.
Ano, především tím se chvěje moje víra.

Avšak i svět, v němž žijeme, se chvěje proměnami. Snad
právě ten, kdo nezažal strnulý postoj, kdo sebou samým ne-
chá pulzovat všechny vibrace a otřesy doby – a přitom se stále
nově snaží hledat těžiště a rovnováhu –, tak snadno neupadne.
Chvění, které mám na mysli, není projevem zbabělého stra-
chu, i když je snad v jeho pozadí někdy úzkost a starost. Zdá
se mi, že toto chvění je v posledku puls života samého, pohyb
vycházející z hlubiny veškeré skutečnosti; že je v hlubokém
souladu s tvůrčím a obnovujícím vanutím Ducha, kterým Bůh
sám stále dotváří a oživuje své stvoření. Je to pohyb, který
nám nedovoluje ustrnout, vnitřně ztvrdnout, znečitlivět. Tak
pravil básník a já to lépe vyjádřit nedovedu: Co je bez chvění,
není pevné.

Chci-li se rozdělit o svou duchovní zkušenost, nemohu – ne-
umím – zůstat neosobní. „Boha najdeš jen poznáním sebe sama.“
– to tvrdil již svatý Augustin. Augustin tak objevil nejen nový
literární žánr, nýbrž i nový styl myšlení víry: autobiografii-ja-
kožto rámec filozofické teologie. V době proměn a otřesů –
Augustinově i naší – padají zdi mezi jednotlivými žánry: be-
letrie a filozofie, osobní vyznání a teologické reflexe, spiri-
tuální úvahy a zkoumání charakteru doby se slévají v jeden
proud. Doba osvícenství zplodila muzea a galerie: věci a ob-
razy vytrhla z jejich přirozeného prostředí, utřídila je do od-

14) *Co je bez chvění, není pevné*

*Je takový osud,
že se je v něm bez chvění, není pevné*

*Je taková láska,
že se si nechtěná svůla, byl jenom pro krátek*

*A je taková víra,
a to ty, práve ty*

VLADIMÍR HOLLAN: JE...

*Poslední lípě se vše na plapanu,
neboť on došlo ei, že co je bez chvění, není pevné.*

*Byť nemost ně. Duže, pravit o nic,
dal ji mu ráv a un to nepokázal.*

Ale já...

VLADIMÍR HOLLAN: POSEDNÍ

Moje vina, tvoje vina,
vytlučená zvonovina.
Prastarý strach z chlupů líná,
včeličkám je zima.
Kéž nemusel bych kázat,
kéž nebylo by kéž
a byla jenom růže
a vůbec nikdy lež.
**A ty jenž nechceš kamenovat,
bud' jako kámen v srdci svém,
tak milosrdný,
ještě nikdy nehodil kámen kamenem.**

-- Jan Skácel

Poslední list se třese na platanu,
neboť on dobře ví, že co je bez chvění, není pevné.
**List nemusí tě, Bože, prosit o nic,
dal jsi mu růst a on to nepokazil.
Ale co já...**

-- Vladimír Holan

kapitoly či věty – mají názvy *Dialog básnický*, *Dialog s minulostí*, *Dialog etnický* a *Dialog s nadějí*. A protože suite musí držet pohromadě, celé album začíná instrumentálním preludiem a končí *Postludiem*, ve kterém se zopakují motivy celého díla.

Moderuje: Dušan Baur
<https://www.proglas.cz/nas-a-s-vami-kdo-je-nami/kdo-je-nami/kdo-je-nami/kdo-je-nami/>

Písničky k usínání

<https://www.proglas.cz/program-kdo-mozde-vede-ke-lesu/>
<https://www.proglas.cz/detail-poradu/2018-04-22-22-20-00/>
<https://www.proglas.cz/jsem-vyveden/>

Svátek má: sv. Leonides
<https://www.proglas.cz/svatek/>

MENU

ONLINE

Co je bez chvění, není pevné, pracuje i Jiří Pavlica s totožným úryvkem z básně Vladimíra Holana (*Poslední list*), na který naváže verši svého oblíbeného Skácela. V krátkém úryvku, složeném z děl dvou velkých básníků, najdeme vše podstatné: úctu k Bohu, sebezpytování, otázky po smyslu života, ale i krásu českého jazyka... S tím vším Hradišťan na **Chvění** pracuje a od těchto jistot dělá úkroky stranou. Může to být úkrok do minulosti, když Pavlica zhudební staroslověnskou Obranu Konstantinovu nebo začátek takzvané Dalimilovy kroniky. A může jít o úkrok geografický, když se důvěrně známé a laskavé tóny Hradišťanu prolnou s exotickým alikvotním zpěvem altajské kapely. Zatímco Altajci však do hry vstupují pouze v několika momentech, po celou téměř hodinu je Hradišťanu plnohodnotným partnerem Filharmonie Brno. Pavlicovi nešlo o to, napsat „něco velkého“ pro klasický orchestr. Z alba, natočeného živě v Brně v Janáčkově divadle, sice nevytušíme vtipné momenty, kdy si muzikanti s Hradišťanem se svými „klasickými“ kolegy vyměňovali role, avšak orchestr zde má několik stěžejních rolí: posouvá děj, ujímá se iniciativy při gradacích, navozuje dramatickou atmosféru, kde je jí třeba, a v neposlední řadě navozuje ono potřebné zdání kontinuity s minulostí a s krásným uměním, na kterém **Chvění** stojí. Poslední uskopení, Jumping Drums Ivo Batouška, je spojovacím článkem mezi exotickými altajskými zpěváky a – možná až příliš uhlazeným – Hradišťanem.

Chvění se na první poslech může jevit jako projekt staromódní a zahleděný do minulosti. Z omylu nás však nevyvede pouze soustředěné poslouchání, ale také listování objemným bookletem ve tvaru knížky. Reprodukce obrazů současného autora Jaroslava Šerých se totiž ke suitě dialogů hodí více než – také v bookletu uvedená – iluminace z Dalimilovy kroniky.

Nevím, zda v altajštině existuje výraz pro dialog. Pavlicova suite **Chvění** je však opravdovým několikavrstevným dialogem a nikoli obtížným vyjednáváním mezi umělci, kteří nemají chuť se domluvit.

Rok vydání: 2007

Vydavatel: Indies Scope Records

Žánr: folk/folklór/world music/klasika

Celkový čas: 50:52

(Článek vznikl pro časopis *Folk & country* (<http://www.folkcountrry.cz>).)

[Zpět](#)

[Nahoru](#)

[Tisk](#)

URČITĚ BY VÁS MOHLO ZAJÍMAT

KLUB PŘÁTEL
 LABAZIA PROGLAS

([HTTP://WWW.PROGLAS.CZ](http://www.proglas.cz))

PŘÍJMY A
 VÝDAJE

([HTTP://WWW.PROGLAS.CZ](http://www.proglas.cz))

PODPOŘTE
 PROGLAS

([HTTP://WWW.PROGLAS.CZ](http://www.proglas.cz))

NADAČNÍ FOND

([HTTP://WWW.PROGLAS.CZ](http://www.proglas.cz))

ODPORIT-
 BROCI AC

Facebook

Moderuje:
 Dušan Baur
 (https://www.proglas.cz/nas-a-s-mami-kdo-je-nami/kdo-je-
 kdo-je-nami/kdo-je-nami/kdo-je-nami/
 dušan/)dusan/
 Like Page 1.5K likes

Písničky k usínání
 (https://www.proglas.cz/program/
 /detail-poradu/2018-04-22-20-00/)

Svátek má: sv. Leonides
 (https://www.proglas.cz/svatek/)

MENU

🔊 ONLINE

KONTAKTY

Hudební redakce

Barvičova 85, 602 00 Brno

tel.: 543 217 241

e-mail: tesar@proglas.cz (<mailto:tesar@proglas.cz>)

PROGLAS

SLOVO

JUNIOR

ZPRÁVY

([HTTPS://WWW.PROGLAS.CZ](https://www.proglas.cz))/([SLOVO.PROGLAS.CZ](https://www.proglas.cz))/([JUNIOR.PROGLAS.CZ](https://www.proglas.cz))/([ZPRAVY.PF](https://www.proglas.cz))
 RADIO PROGLAS - K větší slávě Boží |

[Mapa stránek \(/mapa-stranek/\)](#) | [RSS \(/rss/\)](#) | [eZpravodaj \(http://www.proglas.cz/ezpravodaj/\)](http://www.proglas.cz/ezpravodaj/)

© 2018 [VIZUS \(http://www.vizus.cz/\)](http://www.vizus.cz/) | [webmaster \(http://www.vizus.cz/webmaster/\)](http://www.vizus.cz/webmaster/) | Používáme [redakční systém Vizus CMS \(http://www.vizus.cz/produkty/cms/\)](http://www.vizus.cz/produkty/cms/)

CHVĚNÍ

Námět, choreografie a režie: **Petr Zuska**

Hudba: **Henryk Górecki, Jiří Pavlica**

Scéna: **Jan Dušek**

Kostýmy: **Kateřina Štefková**

Světelný design: **Kees Tjebbes**

Nastudování: **Jana Příbylová, Ivan Příkaský**

Asistenti choreografie: **Alexej Afanassiev, Tereza Podařilová, Alexandre Katsapov**

1. premiéra: 2. 3. 2017 v Národním divadle

2. premiéra: 3. 3. 2017 v Národním divadle

Reprízy:

5. a 23. 3., 11. a 13. 5. 2017

*Poslední list se třese na platanu,
neboť on dobře ví, že co je bez chvění, není pevné.
List nemusí tě, Bože, prosit o nic,
dal jsi mu růst a on to nepokazil.
Ale co já?*

Tímto úryvkem jedné z Holanových básní se dá do jisté míry charakterizovat nová premiéra uměleckého šéfa Petra Zusky, která bude slavnostně uvedena **2. března 2017 v Národním divadle**. Pražská premiéra titulu vzniká ve spolupráci s Baletem Národního divadla v Brně, pro který Petr Zuska inscenaci v loňském roce vytvořil.

Pro své dílo s příznačným názvem *Chvění* si vybral jak pozoruhodnou hudební předlohu, tak i téma. Na hudbu 1. věty a fragmentů z 2. a 3. věty 3. *symfonie Henryka Góreckého* a *Chvění Jiřího Pavlici*, rozehrál taneční příběh, jehož obsah je inspirován kromě tématu Góreckého symfonie také básněmi Vladimíra Holana a Jana Skácela, o které se opírá zmíněná hudba Jiřího Pavlici. Vrátil se tak k poezii samé, možná k podstatě sebe sama.

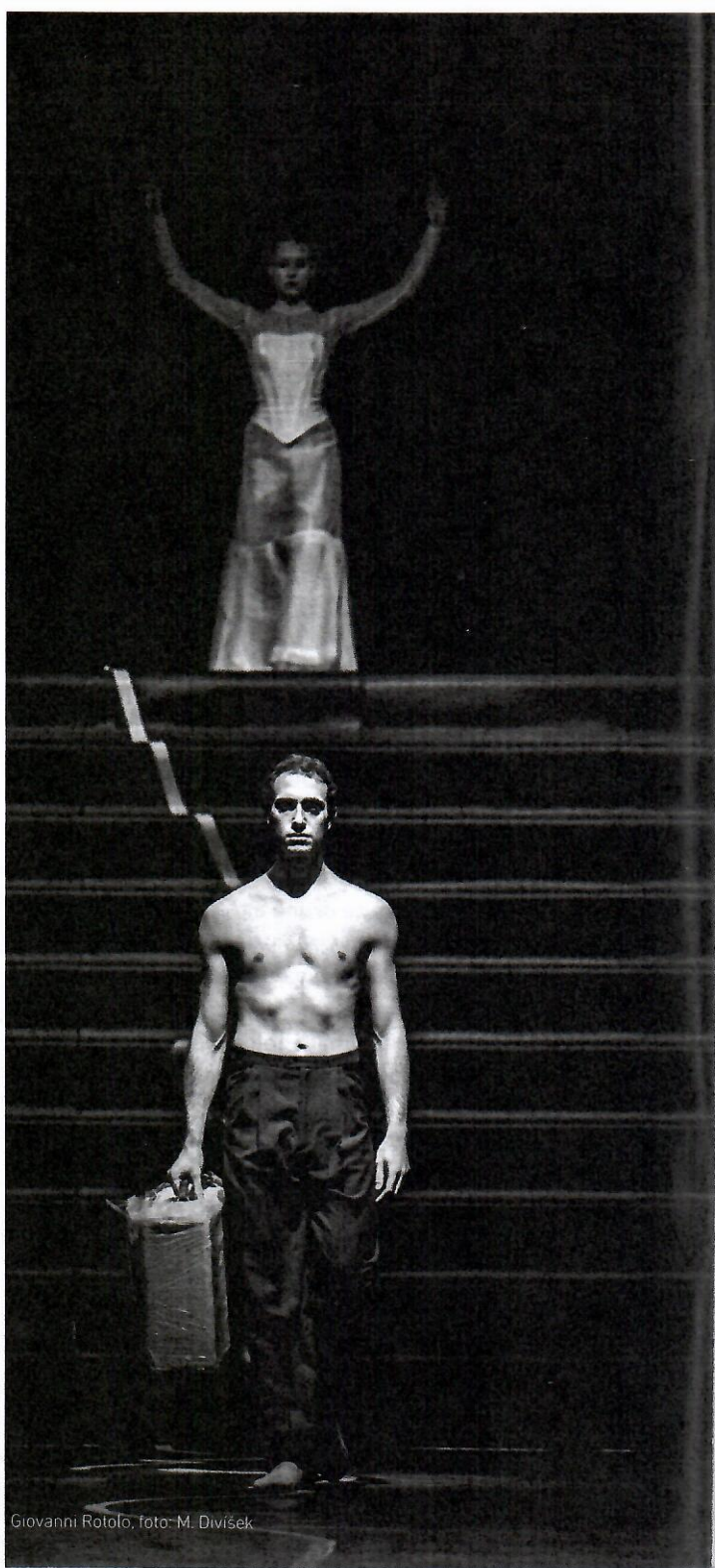
„Mé nové autorské taneční divadlo s názvem Chvění nebude příběhem ani odpovědí. Spíše symbolickým obrazem, jakousi básní beze slov. Jeho název však jednoznačně odkazuje na víru v to lepší. Chvění je totiž v důsledku synonymem života. Života s velkým „Ž“, který je třeba ctít a je-li nutno, za něj i bojovat...“, řekl o své choreografii Petr Zuska v době vzniku.

Zuskovo *Chvění* je obrazem. Symbolickým světem, který odráží témata citovaná dnes a denně – nestabilita, migrace, byrokracie, každodenní úzkost, strach. Nicméně v *Chvění* Zuska hledá pozitivní smysl překotného dění kolem nás, jako vedle vinny existuje i odpuštění, tak obávaný konec může znamenat i začátek.

Recenzentka Marcela Benoniová dodává:

„Zdá se, že tímto velkým tématem, které se týká nás všech, je Petr Zuska zcela pohlcen a do té míry ovlivněn, že ho to nejen uvolnilo v uměleckém tvůrčím procesu, ale navrácí ho to „k sobě samému“, jeho originalitě, talentu i jakémusi očištění pohybového a choreografického slovníku. A tedy tak, jak se to v tvorbě stává, jistá omezení v kontextu nových událostí nechají „vyhřeznout“ tomu nejlepšímu.“ (Opera Plus, 12. 11. 2016)

Helena Bartlová
P.R. Baletu Národního divadla
Anenské nám. 2, Praha 1
Tel: +420 224 902 527
Mobile: +420 737 205 899
E-mail: h.bartlova@narodni-divadlo.cz
www.narodni-divadlo.cz

Giovanni Rotolo, foto: M. Divíšek

ÚVODNÍ SLOVO

Vážení a milí diváci,
všichni jsme součástí jedné velké duše.
Osud každého z nás je malým kamínkem
v jakési mozaice globální a nekonečné paměti lidstva.
Vše, co se stalo, je v každém z nás
zakódováno jako v hard disku počítače.
Stovky a tisíce let, i to, co bylo včera.

A dnes?

Co se to vlastně děje?
Kam se poděla nějaká historická zkušenost?
Tolik otázek a žádná odpověď.
Máme to asi přeci jen trochu složitější,
než ten „poslední list, který se třese na platanu“.

Nebo ne?

Pojďme se tedy zachvět s ním
a tak jako on pocítit bezvýchodnost
i euforii našeho života a celé existence.
Ale nezapomínejme se ptát: „Ale co já?!“

Petr Zuska

Chvění je symbolickým obrazem, obrazem plným symbolů. Dotýká se postupně, i v jednom okamžiku zároveň, řady témat spojených s lidským bytím, kdykoliv v minulosti před naší existencí i v současné době. Matka Země a lidé jako její děti. Ona a on, žena a muž, matka a syn, Marie a Ježíš. Koloběh života a smrti, koloběh opouštění. Pláč i smích, válka a mír. *Chvění* je však i synonymem života v tom pozitivním smyslu slova. Je to pohyb, sám život. A když se něco dá do pohybu, už nikdy to nebude jako dřív. Velké chvění se může změnit v zemětřesení. Změna stavu pak může znamenat konec, ale i nový začátek.

Chvění je všude kolem nás i v nás, našem těle, myslí i duši. Je to neviditelné i viditelné, jemné i drobné nebo velké s devastující-cím účinkem. Chvění je tu od počátku, jsme jeho součástí. Citliví lidé vnímají i nejjemnější chvění, které dokáží přetavit třeba v umělecké dílo. Górecki, Pavlica, Zuska... Často býváme k tomuto atributu života slepí, hluchí a necitliví. Když nastane chvění kolem nás, ať již v malém rozsahu naší osobní existence, nebo chvění při kterém pukají ledy, lámou se skály a národy se dávají do pohybu, jsme často jako omráčení, neschopni reakce. Chvění je bytí, boj o existenci jednotlivců i národů, boj o život, vliv a teritorium, souboj neviditelné duše a těla z masa a kostí. Zápas v našem nitru, v našich životech a světě kolem nás, je- hož jsme chtěli nechtěli nedílnou součástí. Chvění je ale také pozitivní stav, které jako ruka třesoucí sítím postupně odstraní to špatné, jalové a nepodstatné, kdy zůstanou jen drobné kamínky toho ryzího, co je v nás skryté pod nánosem rádobý cenné vrstvy, tak jak ji vnímá dnešní svět. Holanova báseň jako motto *Chvění* je vyjádřením našich nejistot. Kdo jsme a kam jdeme? Básníkovo *Ale já?* vyvolává ve většině z nás hnutí svědomí a následně otázky pátrající po smyslu lidského bytí, tak jak si je klademe jako individuality, stejně jako hledáme odpovědi na otázky globálního charakteru, řešící směřování lidstva jako celku. *Ale já?* Tak se ptá básník a s ním i všichni lidé, kteří mají živé svědomí a cítí se zodpovědní za své činy. Co já? V jiném kontextu křičí valící se masy lidí na svém útěku do vysněné Evropy opouštějící své domovy a blízké... A kladli si stejnou otázku i lidé, kterým Górecki věnoval svou symfonii, nevinné oběti války, zástupy čekající u svých kufrů na nádražích před odjezdem do koncentračních táborů? Chvěním a životními zkouškami procházejí jednotlivci i národy. Chvění a pochybnosti nás formují, lidstvo i jednotlivce. Buďme vnímaví... co je bez chvění, není pevné.

Hudební složka baletu *Chvění* je zvolena choreografé ně ostrém vzájemném kontrastu, ale tak, jak je u Pet obvyklé, vybíral v souladu intuice a srdce. Jak sám p na hudbu Henryka Góreckého měl nutkání něco vytv dlouhá léta. Hudba Jiřího Pavlici a Hradišťanu je mu a milá, o čemž svědčí fakt, že v tvůrčím kontaktu s ní vé. Na první pohled nesourodá kombinace vytváří ha a funkční celek s vysokou výpovědní hodnotou. Svůj obraz tak dokonale podkreslil a prolнул s hudbou, kt stejně hluboce lidský obsah jako jeho nově vytvořené grafické dílo. Vždyť album *Chvění* Jiřího Pavlici dalo i jak hudební, tak i námětovou. Charakter hudby obou využil Zuska k vystavění hudební architektury, jejímž pilířem je Góreckého *3. symfonie*, o níž se opírá vzdu Pavlicových skladeb s hudbou prolínající několik různých

Henryk Górecki

Větší část hudební plochy patří Henryku Mikolaji Góreckému (1933–2010), světově proslulému a významnému skladateli soudobé hudby, který je považován za zakladatele Nové polské školy. Melodickou jednoduchostí a tonálně-deklamatorně vycházel z původního amerického minimalismu složitějších obsahů, výrazovostí a často i duchovními mu však dal nový rozměr. V inscenaci konkrétně za věta a fragmenty ze druhé a třetí věty *Symfonie* č. 3 pro orchestr a sólový soprán, jeho snad nejpoužívanější díla, které se také nazývá *Symfonie písní žalostných* (4. srpna 1977 na mezinárodním festivalu v Royan). zachycuje citlivá témata holokaustu, smrti i rodičovské Právě láska matky a syna je spojujícím motivem větších kontrastů plynoucích vět, jejichž hlavním tématem je lidské utrpení zdůrazněné zhudebněnými texty. Ty mají v životě symbolickou roli i v choreografickém díle Petra Pavlice. V první větě Górecki použil lamentaci z *Písní lysohc* (sbírky náboženských písní z 15. století), kdy se Světlová loučí se svým synem pod křížem. Ve druhé větě zní ba k Panně Marii, kterou napsala osmnáctiletá dívka Wanda Błażusiakówna na stěnu cely v nacistické věznici kopaném za druhé světové války. Hlavním motivem je pláč matky hledající mrtvého syna. Skladatel zde spojil lidové písně z opolského regionu, ale můžeme tu